

Instytut Pamięci Narodowej

<https://ipn.gov.pl/pl/historia-z-ipn/197497,Anna-Plonska-Anna-Handerek-Zycie-jest-sluzba.html>
26.02.2026, 20:20

Anna Płońska: Anna Handerek. Życie jest służbą

W czerwcu 1940 r. Anna Handerek została (wraz z bratem) wywieziona w głąb Związku Sowieckiego. Udało jej się przetrwać pobyt na „niehumanitarnej ziemi” i dotrzeć do położonego w Indiach Osiedla Polskiego w Valivade, gdzie aktywnie włączyła się w pracę z młodzieżą.

[Indie Młodzież Stosunki międzynarodowe](#)

12.02

Anna Handerek podczas zajęć lekcyjnych prowadzonych w szkole na terenie Osiedla Polskiego w Valivade, 1943-1948 (fot. z zasobu AIPN)

„Życie tylko wtedy jest coś warte i daje radość, kiedy jest służbą. Służbą w wielkiej idei. Jeżeli zwiążemy swoje życie z czymś, co przemija, to tracimy jego sens, musi się urywać, coś niepokoić, ciągle szuka się czegoś, nie ma równowagi”

- tymi słowami hm. Zdzisław Peszkowski („Ryś Zuch”, zwany również przez uchodźców polskich w Indiach „Druhem Rysiem”) gratulował Annie Handerek, na stronach jej dzienniczka, nominacji na stopień podharcmistrzyni w 1946 r.

Bydłące wagony

Na świat przyszła 12 lutego 1916 r. w Jaśle i tam rozpoczęła edukację. Kontynuowała ją następnie w zakopiańskim gimnazjum. Po jego ukończeniu Anna Handerek została przyjęta na Uniwersytet Jagielloński w Krakowie, na którym studiowała historię (od 1934 r.). Po obronie pracy magisterskiej przygotowywała się do zrobienia doktoratu i równocześnie studiowała socjologię.

Plany zmieniły się, kiedy we wrześniu 1939 r. wybuchła II wojna światowa. W czerwcu 1940 r. Anna Handerek została (wraz z bratem) wywieziona w głąb Związku Sowieckiego (bratową wraz z dziećmi deportowano w lutym 1940 r.). Bydłące wagony, które ich wiozły, zatrzymały się na stacji Asino. Ponad rok później, po podpisaniu układu Sikorski-Majski oraz ogłoszeniu tzw. „amnestii”, rodzina odnalazła się. Ruszyli na południe. Brat Anny udał się do armii Andersa i tam zmarł. Pozostała część rodziny Handerków dotarła do Turkiestanu, gdzie młoda historyczka otrzymała pracę w ochronce. Anna opuściła „niehumanitarną ziemię” wraz z bratankiem Stanisławem i sierocińcem.

[Czytaj artykuł Anny Płońskiej *Anna Handerek. Życie jest służbą* na portalu *przystanekhistoria.pl*](#)

[Poprzedni Strona](#)

[Następny Strona](#)

Indie, Młodzież, Stosunki międzynarodowe

Artykuł